Vállalkozói hajlam – a magánosítás üteme Szerbiában

VÁLLALKOZÁSOK

“A vállalkozás arra való törekvésünk, hogy kihasználjuk a lehetőségeket, függetlenül a pillanatnyilag rendelkezésünkre álló forrásainktól.“

Howard Stevenson

Vállalkozó az a fizikai vagy jogi személy, aki befekteti saját eszközeit és felvállalja a személyes kockázatot.

A sikeres vállalkozó jellemvonásai:

- **tehetség - alkat**
- **kreativitás - alkotásvágy**
- **logikus gondolkodás**
- **az ötletek összekapcsolása**
- **innovatív - újító szemléletmód**
- **értelmes rizikóvállalás**
- **racionális szervezőképesség**
- **képzelőerő**
- **optimizmus**
- **kitartás**
- **kommunikációs készség**
- **rugalmasság**

Reális, rugalmas üzleti tervek sokasága

Az üzleti terv a vállalat elmúlt, jelenlegi és jövőbeli üzleti tevékenységeinek írásbeli összegzése.

Folyamatos, rugalmas tervezés:

- **az üzlet beindításakor,**
- **kibővítésekor,**
- **új termék kifejlesztésekor,**
- **pénzügyi eszközök előteremtéséhez,**
- **irányítási döntések meghozatalakor,**
- **ellenőrzések alkalmával.**

Vállalkozások Szerbiában

A szerbiai Kormány vállalkozásfejlesztést elősegítő programjai:

- Mezőgazdasági termelés fejlesztését elősegítő támogatás
- Hiteltámogatás kezdőknek
- Beruházásokat és foglalkoztatást serkentő program a fejletlen régiókban
- Eszközök a falvak fejlesztése céljából

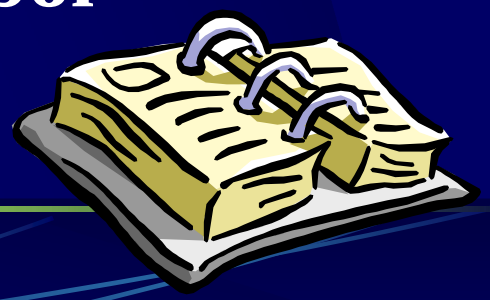

Kis- és közepes vállalkozások előnyben

Vállalattípusok Szabadka községben	Bejegyzett cégek		Foglalkoztatottak		Össztermék	
	szám	%	szám	%	m€/év	%
Kisvállalatok	2 293	97,0	10 053	41,0	55,68	39,9
Középvállalatok	51	2,2	6 013	24,5	33,45	24,0
Nagyvállalatok	21	0,9	8 448	34,5	50,42	36,1
Összesen	2 365	100,0	24 514	100,0	139,55	100,0

Vajdaság gazdasági fejlesztési terve

SWOT elemzés 2003-2007

Előnyök:	Hátrányok:
- határ az Európai Unióval; - makrogazdasági stabilitás; - adóreform; - pénzügyi - bankrendszeri átalakítás	- nem megfelelő nemzetközi kapcsolatok; - hiányos elektronikai háttér; - környezetszennyezés.
Lehetőségek:	**Veszélyek:**
- közös európai kultúra; - regionális kapocs szomszédainkkal - kis- és középvállalkozások - európai szabványok bevezetése; - kutatásba és fejlesztés elősegítése; - fontos európai kereszteződés.	- reformfolyamat lelassulása; - lassú kapcsolódás a nemzetközi piachoz; - Tartományok és régiók tisztázatlan helyzete.

Falufejlődési lehetőségek

Nem csak egyszeri mezőgazdasági termelés!

Rossz piaci lehetőségek ellenére **vállalkozás**:

Családi vállalkozások a termelésben, feldolgozásban, szállításban, eladásban…

Turisztikai lehetőségek, vendéglátás: medence, tó, folyó, lóversenypálya, madárrezervátum…

Utak építése

Regionális fejlesztés része

Összegzés: fejlett infrastruktúra, informáltság, kapcsolati- és beruházó tőke kell!

Következtetések a vállalkozási hajlam tényezőiről:

Vállalkozás egyének szintjén (munkahely, tradíció, kapcsolatok)

Állami szektorban (munkahelyteremtés, ellenőrzés szigorítása, adócsökkentés, hitelek)

Vajdaság – regionális vállalkozások (regionális fejlesztési terv a meglévő potenciálok jobb kihasználására)

Község - lokális vállalkozások (munkaerő és tőkepiac rendezése, oktatás, utak, külföldi tőke idevonzása)

Település – falusi vállalkozások (biotermékek, tartósító- és csomagolóüzem, vágóhíd, húsfeldolgozó, faluturizmus…)

Privatizáció Jugoszláviában/ Szerbiában

- A magánosítás **első hulláma** a Jugoszláv szövetségi kormány (Ante Marković) indításával 1989-ben kezdődött.
- A privatizació formája: “dokapitalizació” – **társadalmi tőke pótlása**
- 1.200 vegyestulajdonú vállalat alakult meg

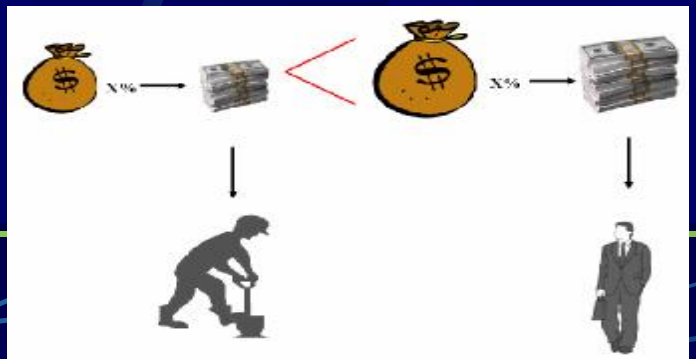

Megtorpanás a háború alatt (1991-1997)...

- **Második fázis: 1991-1993-ig**

Törvény a tulajdon transzformációról – Milosevity - komplikált privatizációs procedúra

- **Háborús és hiperinflációs évek: 1993-1997.**

A hiperinfláció elértéktelenítette a vállalatok vagyonát és a revalorizációs előírások hiányában olcsón akarják megvenni + korrupció. 1994-ben a revalorizáció kötelező amivel az inflációs jövedelem megtérítendő, ezzel a privatizáció leállt 1997-ig.

1997 évi modell – gyenge eredményekkel

- **A privatizációs koncepció 1997-ben 2000-ig:**

- a privatizació nem kötelező, autonóm (decentralizált),
- a foglalkoztatottak akcióvásárlásán alapul

- A magánosítás folyamata a foglalkoztatottak és a vállaltvezetők döntése 2000 őszéig
- Kb. 350 állami tönkrement kisvállalat megkezte a magánosítást, de csak 18 adta el az akcóit (a bevétel csak 12 milliárd dinár).
- Egyetlen nagyvállalat a TELEKOM részleges magánosítása (49% STET és az OTI tulajdona).

Đinđić - Modell 2001

- **Magánosítást lezáró versenyzési eladási modell: aukció, tender.**
- **Nem értékpapirok kiárusítása hanem eladás stratégiai beruházóknak!**
- **Tulajdontöbbségi csomagok/pakettok eladása (70%) egy beruházónak.**
- **Kisebb része a munkásoké:**

30%-a az értékpapiroknak az aukciós eladásnál
15% ha tenderen adták el.

Állami (társadalmi) tulajdon privatizációja ma

- **Az állami Agenció joga, hogy bármely nem rentabilis vállalatnál megindítsa a magánosítást, 2008. végéig (nincs önigazgatás).**
- **Meghatározza az eladás legkifizetőbb módját, az kikiáltási kezdőárat, az eladásból megtérült összeg elosztását, szociális programot, kinevezi a magánosítást levezető és ellenőrző szerveket…**

Állami tulajdon eladás fő konkurencia modelljei

- Értékpapirok (fix értékű akciók) nyilvános eladása aukción vagy licitáción – cél: kisvállalatok magánberuházóknak
- Közvetlen eladás a legjobb beruházónak – nagyvállalatok versenyeladása = tenderen, miközben az állam közvetlen tárgyalaz érekelt főleg külföldi beruházóval.

Egyéb kiegészítő magánosítás modellek

- **Vaucser eladás** – speciális magánosítási pénzösszeg szétosztása a felnőtt lakosság körében (vaucser), amivel vállalati értékpapírokat vásárolhatnak
- **A foglalkoztatottak értékpapírja** – ingyenes és eladott értékpapirok kombinációja

2001-2008. évi magánosítás eredménye

- *Privatizált vállalatok száma 2001-2004 között:* 1382 (naponta 2-t adtak el). *Bevétel:* 1,5 millió €.
- **Jelenleg a reálisan működő szerbiai gazdaság kb. 75%-át privatizálták**
  - a tranzíció most kerül végső szakaszába.
- **Legnagyobb eddigi beruházás (1 milliárd €):**
  Fiat, Iveco – a Kragujevac-i Zastava - személykocsi, kamion, autóbusz gyártásba – 2008
- **A nagy közvállalatok (posta, távközlés, kőolajipar, villanygazdaság, vasút, légi közlekedés), valamint a kommunális, közszolgálati tevékenységek privatizációja most kezdődik.**

Eredmények Vajdaságban

- **2003-ban a megvalósított beruházások összege a társadalmi össztermék alig 10,4%-át tette ki.**
- **Szabadka község esetében csak 6,6%-a volt!**
- **A szerbiai kormány a 2006 tavaszán közzétett, kétéves, kb. 2 milliárd € összegű infrastruktúra-, egészségügyi és vállalkozás-fejlesztéseket támogató Nemzeti Beruházási Terv keretében viszonylag jelentős (összesen 27,5 millió €) beruházási támogatást helyeztek kilátásba az észak-vajdasági régió 10 községének erőteljesebb gazdasági fejlesztésére...**
- **Ez csupán igen intenzív és tőkeerős külső támogatással együtt lehet eredményes**

Konklúzió

- Szerbiában a korábbi társadalmi-gazdasági előnyök és nyitottság ellenére is, a háború miatt lelassultak a tranzíciós folyamatok
- A magánosítás és a vállalkozási hajlam a térség fellendülésének az esélye
- Az állami vagyon privatizációja – a gazdaság szerkezetváltása - 2009-re befejeződhet
- A kis- és középvállalkozások a munkanélküliség felszámolásának lehetőségei

Köszönöm a figyelmet!